

Dispvtationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 4. Respondetur præcipuis Scoti argumentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](#)

Si distinguuntur in re à Deo, non sunt Deus. Vel enim adaequatè distinguuntur à Deo, vel inadæquatè. Et quicquid eligatur, non potest dici simpliciter quod sicut Deus, ut simpliciter afferit Concilium. Quia quod distinguitur adæquatè & se toto ab alio, non est illud: repugnat enim distinguiri & esse idem. Et similiter quo distinguitur inadæquatè & ab alio, non est illud: quia totum non est pars.

Probat tertio ex sanctis Patribus. Dionysius enim cap. 2. de diuin. nom. ait Deum esse summè simplicem seu excellentissimè unum. At non est summè simplex, si constat multis perfectionibus in re distinctis. Quælibet enim illarū perfectionū simplicior est. Et cap. 13. sic habet. *Vnum Deus est, quia omnia unicè est secundum unam eminentiam unitatis.* Et cap. 5. *Deus non quodammodo est existens, sed simpliciter & incircumscripsi totum transformiter esse præcipit.* Nota, uniformiter, id. A fine distinctione & differentia quæ in re sit: aliqui esset multiformitas quædam. Et s. Aug. lib. 1. de Trin. cap. 5. sub finem ait: *In Deo idem est ipsum esse, quod bonū esse &c. & c. 6. Non est aliud sapientia eius, aliud essentia; cuius hoc est esse, quod sapientē esse.* Similia habet Anselmus in Monologio c. 16. Boëtius lib. de Trinitate sub finem, & S. Bernardus, qui fuit velut anima Concilij Rhemeensis, Tib. 5. de Consideratione e columnā 7. vbi affirmat ea quæ nos nominibus conceptibusque distinguimus, non esse in ipso distincta. Quod etiam docet expreſſe Greg. Nazianz. oratione 3. de Theologia inter medium & finem. Verba. Bernardi loco citato hæc sunt: *Multa dicuntur esse in Deo, & quidem sane Catholicique: sed multa vnam. Alioqui si diversa putamus, non quaternitatem habebis, sed centenitatem.*

Probatus quartò ratione. Primum enim non est ponenda distinctio in diuinis, neque entia diuina multiplicanda sunt, sine necessitate. Nulla autem est necessitas, ut attributa diuina distinguantur, vel inter se, vel ab essentia: sicut enim in rebus creatis experimuntur perfectiones plurimas, & diversissimas, colligi in vna perfectione superiori: v.g. vis cognoscendi quæ dispersa est in sensibus internis & externis, est unita in intellectu: & vis mouendi sursum deorsum, & ad omnem aliam differentiam, est unita in vim motiva Angeli, vel anima rationalis: sic non implicat omnes diuinas perfectiones non cœpugnantes vniuersitatem in vna simplici perfectione, absque vla earum distinctione vel inter se, vel ab essentia. De Deo autem sentiendum est quā optimo modo, & eo qui video esse magis conueniens, quando certa ratio non cogit in contrarium, id est non ostendit modum illud. Qui nobis videtur esse magis conueniens, non esse verè tali. Atqui melius est ut non distinguantur, neque est certa ratio in contrarium: ergo, &c. Simili argumento vitetur S. Bernardus contra Gilbertum Barretanum serm. 80. in Cantica. Secundò, si proprietates relatiæ, quan-

tumuis repugnantes inter se & distinctæ realiter ad invicem, non distinguuntur tamen ab essentia in re, vt à Cō. Late. & Rheim. sup. cit. & à Florent. sess. 25. definitum est; multò minor est ratio, ut attributa cetera, quæ non habent oppositionem ad se invicem, distinguantur ab essentia. Et cum tota ratio cur distinguuntur proprietates inter se, non sit autem quā oppositio relativa originis inter illes: cum hæc inter attributa, de quibus loquimur, non reperiatur; nulla est ratio ut distinguantur inter se à parte rei. Additum commune axioma Theologorum sumptum ex Concil. Tolentano XI. *In diuinis omnia sunt unum ubi non obviat relationis oppositio.* Additum secundò, quod si distinguenterentur: vel essentia sine ordine originis, vel alia ab alijs. Si primùm: Quānam esset coniunctio attributorum, vel inter se, vel cum essentia? aut cur per se, & unde conuenirent essentiae? Item essent multa entia à se, eaque limitata perfectionis (tot nimirum, quot essent attributa distincta ab essentia diuina, & inter se) & à nullo producta, quorum nullum haberet formaliter perfectionis. Alterius, quamvis simpliciter simplicem, neque etiam eminenter id est, in aliquo nobiliori. Atqui, vt Libi ostendimus, repugnat esse plura entia à se: & quod est à se, est illimitatum & infinitum in omni genere perfectionis: quia de ratione entis à se est, in seipso contineat omnem perfectionem, eo modo quo melius & nobiliter est eam contineri; ita vt non possit contineri eminenti modo ab ullo alio. Si secundum: ergo contra Catholicam doctrinam admittitur in Deo realis originatio multiplex, præter origines personarum à personis, quas solas nouit Ecclesia Catholica.

Denique vel Deo sua simplici substantiâ est actualis intelligentia rerum omnium; vel producit & format actualē intelligentiam per essentiam, aut per virtutem distinctam ab essentia. Si primū: quid est opus intelligentiæ & virtute distincta? Secundū autem est distinctaneum doctrinæ fidei. Illa enim actualis intelligentia producta, & distincta ab essentia, non esset sine pluralitate ultra personas: quod est simpliciter, & à Late. suprà damnatum. Sicut apter Deus per suam simplicem substancialē est actualis & perfectissima intelligentia, & non cœnatur: ita non indiget alijs attributis distinctis, sed per substancialē est identice quæcumque est.

SECTIO IV.

Respondetur præcipijs Scotti argumentis.

Quid missis iis que specialiter pugnat contra proprietas personales, de quibus hic Scottus non disputamus, obiectum Scotti primum: Omnis distinctio rationis est secundum ordinem ad intellectum non cognoscibilem in uitium. Nam qui cognoscit intuitum, & docere

scitur est; vt simplicem, si est simplex; vt multiplicem, si est multiplex. At in cognitione intuitiva distinguuntur attributa: Deus enim ipse videt Filium v.g. gigni per intellectum, & non per voluntatem. Ergo distinguit intellectum per voluntatem. Secundo, intellectus noster formans hanc enunciationem, Intellectus diuinus formaliter non est voluntas diuina, non causat illam veritatem rei, sed aliam inuenit in re: ex eo enim quod res est, vel non est, propositio est vera vel falsa: & non ex eo quod hoc aut illud rei tributatur ab intellectu. Ergo illa diuisio extremonum, & distinctio, debet esse in re. Tertiò, omnis perfectio simpliciter simplex est in Deo formaliter. At intellectus, voluntas, sapientia, bonitas, omnipotentia, sunt perfectiones simpliciter simplices: ergo sunt in Deo formaliter. Atqui vna formaliter non est alia, siquidem vere negatur de illa, & vere dicitur non esse illa: verum enim est dicere, intellectus non est voluntas, sapientia non est bonitas: ergo distinguuntur in re. Itē hæc formaliter & vt sunt distincta, sunt perfectiones simpliciter simplices: ergo sunt in Deo ut distincta. Confirmatur, quia alioquin non essent in Deo multæ perfectiones, sed vna tantum. Denique ea de quibus vere prædicantur contradictiones, distinguuntur in re. Adem enim de eodem non potest vere simul affirmari & negari. Atquid intellectu & voluntate affirmantur vere contradictiones: quod intellectus generet, voluntas non generet: quod voluntas spiceret spiritum Sanctum, & intellectus non spiceret.

Ad primum: Nego primò distinctionem rationis peti solum posse in ordine ad intellectum non cognoscendum intuitu: Nam etiam intuens potest videre inadæquatè, & formare diversos conceptus præcisius de re quam intuetur. Neque enim est necesse vt adæquate videas, vel vt percipias rationes omnes objectivas rei quam videt, quamvis ab illa non distinctas. Cuius rei exempla sunt, quod oculus v. g. intuens albedinem, non vider dependentiam eius à Deo, vel à subiecto, cuique inphantem, licet planè distinctam: & nos ipsi actus nostros internos intellectus & voluntatis secundum quid intuemur, & cognoscimus clare, ac sensibiliiter quodammodo, id est experimentaliter, non tamen omni ratione peruidemus. Item quod nemō Beatorum Deum, quamvis simplicissimum, videt adæquate omni ratione quam cognoscibilis est. Alioquin ipsum comprehendenderet, quod est contra Lateran. cap. Firmiter, & communem Theologorum sententiam. Ac si iuxta multorum doctrinam, qui dafaunt Gregor. lir. 4. dialog. cap. 33. & Concilium Senonense in decretis fidei, decr. 13. Beati vident in Deo, veluti in speculo voluntario, quæcumque sciant contingenter de nobis: si unus aliud sciat, & unus & idem modo unus, modò aliud pro diuersa operatione intelligit: ita necesse est ut Dei videntia & alia ratione representantem;

quamvis res representans, & representatio prout se tener ex parte Dei, formaliter sumpta, sit simplex realiter & indivisibilis.

Nego secundò, in Dei cognitione, quæ se

^{23.}
Deus non
cognoscit
intellectum suum
ut distinctum
voluntate, nisi vir-
tualiter.
Becan.

ipsum intueretur, intellectum distinguere a voluntate, id est, cognoscere ut distinctum formaliter & re ipsa, sed tantum videtur virtualiter, idque non solum in ordine ad conceptus nostros, quibus Deus vider posse distincte concipi & praecendi: sed etiam quatenus entitas eadem, quæ est voluntas, & intellectus, & omnipotentia, cognoscitur à Deo ut æquivalent multis, & multiplex virtualiter. Quæ distinctio à Becano parte i.

Quid di-
stinctio
virtualis.

tract. I. cap. I. q. I. conclus. 3. & ab alijs, vocatur virtualis ex natura rei, & generatim in eo consitit, quod res aliqua, licet simplex formaliter & indivisibilis secundum se, æquivalent multis, & quodammodo in se habeat, ac si multiplex esset. Vnde fit ut non modo diversimode concipi, sed & operari inadæquate, possit. Sic in creatis anima rationalis, quæ in eadem simplicitate est vegetans, sentiens, & intelligens; est multiplex virtualiter. Et cum intelligit, operatur inadæquate quæ intelligens est: non quæ sentiens, aut vegetans; id est, quatenus æquivalent, aut similis est virtuti in intellectu Angelorum: non autem quatenus æquivalent formis brutorum, aut plantarum: & è contraria, cum vegetat, operatur inadæquate quæ vegetans. Sic etiam intellectus est unum quid formaliter, sed virtualiter multiplex, æquivalent ac supereminens sensibus internis & externis, & inadæquate operans, cum hoc ac illud sensibile intelligatur. Nam ad sonum percipiendum, non agit quatenus vim habet percipiendi colorem, id est, quatenus æquivalent corporeæ virtuti visuæ: multo que minus quatenus valet ad percipienda spiritualia & insensibilia. Sic denique lux, quæ in eadem uititate est illuminativa, exsiccativa, & calefactiva, est triplex virtualiter. Et cum illuminat tamq; inadæquate agit: quæ illud inadæquate, non quæ exsiccativa, vel calefactiva, id est, non quatenus æquivalent siccitatæ, vel calori. Similiter ergo diuina entitas, quamvis simplex formaliter à parte si, & indivisibilis; est tamen virtualiter multiplex, quia multis æquivalent ac supereminet: & diversimode operatur inadæquate, sive ad intra generando Filium per intellectum, non per voluntatem, id est, quatenus habet intelligentiam, & æquivalent ac supereminet infinitè intellectui creato: non autem quatenus habet videndi facultatem, quæ ratione spirat Spiritum sanctum: sive etiam ad extra, ut cum v. g. producit hominem per ideam hominis, & per potentiam executam, productum hominem, applicataam à volitione libera hominem producendi: ad quam actionem non concurrit, sed impertinens est, idea, & potentia, & volitio producendi leonem, ut sic: quamvis vtraque idea, & potentia, & volitio, sint in Deo una essemplissima. Neque mirum esse debet es-

Entitas di-
guna est
virtualiter
multiplex.

^{22.}
Disting-
tio ratio-
nis & præ-
cisio non
repugnat
notitia in-
tuitioni.

Deus vi-
de ina-
dequate
à Beatis.

Lateranen.

tiam diuinam unicam, & simplicem habere vim multiplicem: cum etiam in creatis una natura valeat ad multas proprietates, & unum principium ad diversas & contrarias operationes. Quod si intellectus & voluntas diuina distinguerentur in re; oportere illa ex una simplici essentia, quasi descendere, quae vel esset eadem re cum intellectu & voluntate: vel haberet vim ex ea intellectu & voluntate cum distinctione desiderarent. Quid ergo mirum est si ab uno & eodem sint diversae proprietates personales, prout illud vim multiplicem habet?

24. *Propositiō, intellectus diuinus non est voluntas formaliter, duplice esse sensum. Nam vox, formaliter, duplīciter sumi potest. Primo absolute, pro rei essentiā in se. Secundo relatiū, in ordinem conceptus formales, & extrinsecas denominationem ad illis sumptam. Primus ergo sensus est, quod prout sunt à parte rei, unum illorum non est aliud secundum suam realem essentiam: & hoc est falsum. Secundus est, quod spectata formaliter, id est, quatenus subsunt conceptibus formalibus diversis, & differentibus, hoc est, diuersas velut formas, representantibus, & prout sunt conceptus obiectui praecisi & inadäquati, unum illorum non exprimitur ex conceptu formalī quod exprimitur aliud: & hoc est verum. Nam conceptus obiectus intellectus vel sapientiae, non exprimitur conceptus formalis & expressio voluntatis aut bonitatis: id est, dum essentia diuina concipitur sub ratione formalis & expressa sapientiae aut intelligentiae, non concipitur sub ratione evolutionis, ut si; sed diuerso formaliter conceptui responderet. Et hanc veritatem etenim causat intellectus, quatenus haec diuersitas ipsi rei non conueniat, nisi per extrinsecam denominationem a conceptibus nostris formalibus, & per ordinem ad intellectum inaliquatē concipientem. Multa vero de rebus enunciatur verē, quia ipsi conueniuntur non absolute, sed in ordine ad aliud, & in ordine ad ipsum intellectū: non obstante axiomate Arist. Ex eo quod res est, vel non est, propositiō vera, vel falsa est: Quod cū hac proportione intelligi debet; ex eo quod res est, vel nō est absolute, enūciatio cū illa absolute facta, vera vel falsa est: & ex eo quod est vel non est respectuē ad intellectū, vel ad aliud, enūciatio qua sit de illa respectuē considerata, vera est vel falsa. Videatur Suares disp. 6. Metaph. lib. 10. vbi recte monet has propositiones, intellectus est voluntas, sapientia est veritas, & similes, esse simpliciter negandas: non propter distinctionem ex natura rei, quae in re non est, sed propter modum significandi, qui adiuncta distinctione rationis sufficit ad reddendam propositionem falsam, quando una ratio formalis praecise concepta, prædicatur de altera ratione distincta, hinc litter praecise concepta propositione mutua: quod in illis locutionibus figura minirilli significat rationes formales mutuo praecisas. Vnde sūm xna prædicatur*

de alia, significatur quod una sit alia, nō secundum rem tantum, sed etiam secundum præsionem mentis, & secundum rationem ad denominationem extrinsecam: quod est falsum. Et hoc valde notandum est in huiusmodi argumentis, quae in modo loquendi & concipiendi fundantur. Nos enim sicut concipiimus, ita loquimur. Vnde, sicut conceptus nostri, etiam si veri, non semper sunt adæquati rebus ipsis: ita neque voces, quae conceptibus commentariæ sunt. Ideoque caedium est, ne modum concipiendi nostrum transferamus ad res ipsis, & propter diuersum lequendi modū existimemus esse distinctionem, ubi verē non est. Cauendum, inquit, ne æquiuocè argumentum procedat à ratione obiectiva, ut præcisa ab intellectu, ad illam prout est in re; & attribuat rebus ipsis secundum se, quod solū per extrinsecam denominationem conuenit rationibus præcisis, ut sunt sub tali præcisione intellectus.

25. *Ad tertium Respondeo, intellectum, sapientiam, bonitatem, & cetera attributa, duplicitate spectari posse. Primo, vt sunt limitata à parte rei in creaturis, atque a se inuicem distinctione realiter: & sic non sunt perfectio[n]es simplices: repugnant enim simplici unitati, quae melior est. Secundo, quatenus abstrahuntur ab huiusmodi imperfectione, & ab alijs quibus coniuncte reperiuntur in creaturis: & sic in Deo sunt. Neque verū est quod ait Scotus, intellectus, sapientiam, bonitatem, & similia, abstractissimè sumpta, differe inter se ex natura rei: ac proinde differe similiter in quoque individuo ad quod contrahuntur, adeoque differre etiā in Deo: nam vbiunque sunt, retinent suam rationem genericam, aut quasi genericam. Non est, inquam, hoc verum: quia perfectio[n]es illæ abstractissimè sumptæ, prout à Deo & à creaturis abstractantur, præscindunt per se ab identitate vel diuersitate reali inter se, & ad illam indifferenter ac permisive se habent: & in particularibus speciebus, aut individuis, alicubi identificantur, ut in Deo: alibi distinguuntur, ut in creaturis.*

Ad Confirmationem Respondeo, in Deo non esse multas perfectiones in re diuersas (præter proprietates personales, de quibus hic non loquimur) sed in una simplici entitate concineri formaliter, & ententer omnes perfectiones, quae sunt in rebus creatis, & infinitis aliis. Formaliter, inquam, id est, ferendū idem nomen, & eisdem rationem ab imperfectionibus creature abstractam: quo pacto continentur sapientia, bonitas, intellectus, voluntas &c. Eminenter autem, id est, non secundum idem nomen, neque secundum eandem rationem, sed secundum aliam nobiliorem: quo pacto continentur perfectiones materia, forma, elementorum, mixtorum, caloris, frigoris, & similes. Legatur S. Thos. I. 3. & 4.

Ad ultimum Respondeo, non esse contradictiones, id est, non efficere contradictionem propositionem, prædicata in exemplum, late-

*Quo sensu
intelligen-
du[m]. Ex
eo quod res
vel non
est, proposi-
tiō est vera
vel falsa.*

Squarez.

*Rationes
formales
praecise co-
cepta non
sunt de se
inuicem
prædicata.*

Iata: quia non enunciantur de eodem, secundum idem, & eandem rationem spectato: sed sumpto diuersa ratione; propter æquivalentiam ad multa, & prout in re ipsa multis æquivalet. Sensus enim verus harum propositionum, Intellectus diuinus generat, & voluntas diuinus non spirat, hic est: Eadem entitas simplex à parte rei, sed æquivalens virtutibus intelligentiæ & volendi, distinctis in creaturis (iuxta sententiam plurimorum) generat Filium præcise, quatenus æquivalet virtuti creatæ intelligendi: & non generat quatenus præcise æquivalet facultati volendi. Eademque entitas spirat prout æquivalet facultati volendi, & non spirat quatenus præcise æquivalet virtuti intelligendi: quod verissimum est, & expers contradictionis. Similique modo de intellectu creato, æquivalente sensum facultatibus, vere ac sine contradictione dici posset; intellectus quatenus præcise est vis perceptuæ soni, per æquivalentiam ad sensum auditus: non est vis perceptuæ coloris & luminis, præcise per æquivalentiam ad sensum visus: neque est vis perceptuæ colorem præcise per æquivalentiam ad sensum odoratus: & affirmare vnum de alio, sub eadem præcisione, falsam reddit propositionem in sensu formalis: quia sensus est, intellectum percipere colores, quatenus præcise æquipollat auditui: aut percipere sonos, quatenus præcise æquipollat odoratu: quod est falsum: Nam licet èdem entitate æquipolleret utriusque: tamen si tantum æquipolleret visu, non perciperet sonos. Ut hoc est quod per huiusmodi præcisions & propositiones significamus.

SECTIO V.

An attributa diuina distinguuntur saltem ratione, vel inter se, vel ab essentia?

28
Sententia
Nominal.
Gregor.
Majo.
Gab. ish,
Okam.

Partem negantem tenuit Nominales, Gregor. Arimin. in 1. dist. 8. qu. 2. art. 1. & 2. Maior ibid. q. 1. Gab. dist. 2. q. 1. Okam ibid. qu. 2. & alij, quos nonnulli recentiores sequuntur: affirmantes non per intellectum quidem distinguere posse attributa diuina, vel inter se vel ab essentia: sed esse solum diuina nomina, eandem rem, & sibi eadem ratione intrinsecè significanda: licet interdum connotent diuersos effectus, vel diversas perfectiones aut imperfectiones creaturarum, qui buscutur Deus ab intellectu nostro comparatur, & nominis comparatur, seu connotatio, diversimodo significatur. Ex gr. dicitur misericordia, in ordine ad effectum parcendi & mercendi: iustitia, per ordinem ad effectum puniendo: dicitur sapientia, bonitas, & omnipotencia, per comparationem ad perfectiones creatas sapientia, donatais moralis, & potentia multiplicitis creaturarum, cui Deus infinita regnabit: dicitur denique anima mortalis, immutabilis, insitus, & immensus.

fus, per negationem imperfectionis defectibilitatis, mutabilitatis, & limitationis, quæ est in creaturis. Et hanc sententiam plerique Nominalium extendunt ad proprietates relatives, personarum diuinatum compatas cum essentia, à qua ne ratione quidem distingui afflant.

Sed hæc doctrina videtur esse improbabilis & reiicienda: quia non modo D. Thomæ, & Probatur torrei Theologorum ac Philosopherum si ex Scriptura solidio fundamento fese opponit: verum etiam Scripturæ, Conciliis, sanctis Patribus, singulatim ratione repugnat. Primo enim, Scriptura tione.

sæpius loquitur de attributis diuinis, vt de multis: Ergo vt de distinctis ratione saltet, siquidem non distinguuntur in re, vt nos supra ostendimus, & fatentur Nominales. Consequentia patet: quia quæ multa sunt, distincta sunt: & vbi cunque est multitudo, est distinctio. Antecedens vero probatur his & similibus Scripturæ locis. Rom. 1. v. 20. In nobis ipsius (Dei) à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspicuntur sempiterna quoque virtus & diuinitas. Et cap. 11. v. 33. O altitudo diuinarum sapientie & scientie Dei: quam incomprehensibilis sunt indicia eius, & inest gabi-les vis eius! Quis enim cognovit sensum Domini? Aut quis consiliarius eius, juvus? Et Pt. 1. 10. v. 2. Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius. Et, vt alia innumeræ p̄terem, Christus ipse Ioh. 16. vers. 15. de attributis diuinis, sibi vt Verbo communicatis a Patre, tanquam de multis, adeoque saltem ratione distinctis, loquitur, cum sic ait, Omnia quæ habet Pater meus sunt. Propterea dixi, quia de me accipiet. (Spiritus sanctus) & renunciabit vobis. Vbi sermonem de diuina essentia, eiusque attributis, patet primò ex ipso textu. Christus enim hæc loquitur ad probandum Spiritum S. & suo accepturam; neq; repugnare quod Spiritus sanctus a Patre procedat (vt paulo ante dicitur) & a Patre accipiat quae- quid habet: & nihilominus a se quoque, vt Verbo, accipiat quia, inquit, Omnia quæcumque habet Pater meus sunt. Propterea dixi, quia de me accipiet. Pater secundò communis exposi- Maldonat. tionis Patrum & Interpretum, de quib; vide Cornel. à Florent. s. v. 16. in literis unionis, vbi prædictam expositiōem tradit, atque confirmat hi verbis: Omnia quæ Patris sunt, ipse Pater uni- Filius suo dedit gignendo, prater esse Patrem. Ex quibus & similibus Scripturæ testimoniosis liquet Spiritum sanctum, & Scriptores sa- cros, eius instinctu & dictamine scribentes, longe astiter sentire ac loqui quam Nominales, qui tantopere ab his loquendi modis abhorcent, aiuntque falsò & peruerso concipi aut diei multa, ea quæ vnum sunt.

Secundò, Concilia non modo de diuinitate attributis loquuntur in plurali, vt de multis, Idem pro adeoque saltem ratione, distinctis: verum baruc ex etiam dicunt in terminis, ea distinguunt ratio- ne, seu per conceptum: & de illis animantur aliquæ, quæ sine aliqua distinctione, scilicet in-

E